

**Genovefa Jēča,
medicīnas doktore, profesore
(1921–2011)**

Genovefa Jēča dzimusi 1921. gada 18. aprīlī. Viņa nodzīvoja skaistu un garu mūžu un aizsaulē aizgāja 2011. gada 6. aprīlī – tikai trīspadsmit dienu pirms savas deviņdesmitās dzimšanas dienas.

Genovefa dzimusi Rēzeknes apriņķa Maltas pagastā dārznieka Jāņa Jēča ģimenē. Pirmās skolas gaitas Genovefa sāka Maltas pagasta Ziedukalna pamatskolā, tad sekoja mācības Rēzeknes vidusskolā, bet pēc tām – studijas Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātē, ko viņa pabeidza 1946. gadā. Viņas vienīgā darbavieta no 1947. gada līdz pat aiziešanai pensijā bija saistīta ar Anatomikumu. Pirmos gadus (1947–1950) viņa strādāja Latvijas Valsts universitātes (LVU) Histoloģijas katedrā, bet no 1950. gada – par docētāju Rīgas Medicīnas institūta / Latvijas Medicīnas akadēmijas Cilvēka normālās anatomijas katedrā. Veiksmīga abu morfoloģisko disciplīnu apguve kļuva par pamatu viņas izcilajiem panākumiem mācību un zinātniskajā darbā. No 1973. līdz 1992. gadam viņa bija Anatomijas katedras vadītāja, pēc tam – profesore konsultante. 1961. gadā Genovefa Jēča kļuva par docenti, bet 1978. gadā – par profesori.

Genovefa Jēča bija precējusies ar LVU Medicīnas fakultātes Dzemdniecības un ginekoloģijas katedras aspirantu, vēlāk docētāju Sergeju Volkovu. Viņu ģimenē piedzima dēls Andrejs un meita Valda. Abi Genovefas Jēčas un Sergeja Volkova bērni kļuva par ārstiem, apprecējās ar ārstiem un arī daži viņu bērni ir ārsti. Tā Genovefas Jēčas ģimene nu jau trijās paaudzēs ir izveidojusies par ārstu dinastiju.

Savā garajā darba mūžā Genovefa Jēča strādāja arī ar anatomijas studentu zinātnisko pulciņu. Daudzi jo daudzi vēlāk izcili ārsti klīnicisti pirmos soļus zinātnē spēruši profesores Genovefas Jēčas vadībā – docents Edvīns Platkājis, profesors Jānis Gaujēns, profesors Jānis Zaļkalns, Marija Zvaigznīte, Nikolajs Mazurenko un daudzi citi. Kopš 1975. gada viņa

Anatomijas katedrā katru gadu rīkoja studentu darbu konkursu “Labākais anatomiskais preparāts”.

Profesore Jēča ir vadījusi četras doktora disertācijas un bijusi morfoloģisko daļu vadītāja septiņām klīnisko disciplīnu disertācijām. Viņa sistemātiski attīstīja un uzlaboja Anatomijas katedras mācību metodisko darbu. Par to liecina profesores vienpadsmit izstrādātie metodiskie norādījumi latviešu, latīņu, krievu un angļu valodā, kā arī divas metodiskās vēstules – “Apakšējo ekstremitāšu vēnu slimības un to ārstēšana” (1978) un “Apakšējo ekstremitāšu vēnu ķirurģiskās ārstēšanas metožu klīniski morfoloģiskais pamatojums” (1985).

Medicīnas zinātņu kandidāta disertāciju Genovefa Jēča aizstāvēja 1957. gadā. Šajā darbā viņa atklāja, ka apakšstilba virspusējo un dziļo vēnu caurviju anastomožu vārstules uztur kāju vēnās normālu hemodinamiku. Genovefas Jēčas doktora disertācija ir ontogēnētiskā aspektā izvērstas kandidāta disertācijas tēmas turpinājums. Eksperimentā ar kaķiem viņa atklāja, ka kāju vēnu caurviju anastomozēm ir divēja inervācija – no ādas nervu zariem un no dziļo kājas nervu zariem. Viņa arī konstatēja, ka kāju vēnu embriogēnēzē apvalku diferenciacija embrionālo vēnu sienā sākas tikai pēc tam, kad to sasniegušas nervu šķiedras.

Genovefa Jēča regulāri lasīja zinātniski populāras lekcijas par cilvēka ķermeņa uzbūvi un veselības saglabāšanu gan Anatomijas muzejā, gan Zinību biedrībā, radio un televīzijā. 1997. gadā viņas darbs tika novērtēts ar nozīmi “Veselības aizsardzības teicamnieks”. Šajā pašā gadā viņai tika arī piešķirts Latvijas Ārstu biedrības goda biedres nosaukums.

Genovefa Jēča bija ilggadēja Latvijas Anatomu, histologu un embriologu zinātniskās biedrības sekretāre un tās darba organizatore. 2001. gadā profesorei Jēcai par izcilu pedagoģisko un zinātnisko darbu tika piešķirta Jēkaba Pīrmaņa balva.

Genovefas Jēčas zinātniskie sasniegumi bija pazīstami arī ārpus Latvijas robežām. No 1974. līdz 1990. gadam viņa bija PSRS Medicīnas Zinātņu akadēmijas Problēmu komisijas locekle, recenzēja zinātnisko tēmu projektu pieteikumus, kā arī asinsvadu un nervu anatomiskos pētījumus, kas bija veikti dažādos medicīnas institūtos – Astrahaņā, Harkovā, Jaroslavlā, Kišiņevā, Orenburgā, Vitebskā, Zaporožjē, Maskavā, Pēterburgā un citur.